

Omlegging av takst og rabattsystemet for Hardangerbrua

Sak til lokalpolitisk behandling

Gjennom behandlingen av Prop. 1 S Tillegg 2/ Innst. 13 S (2015–2016) har Stortinget sluttet seg til regjeringens forslag om å innføre et nytt takst- og rabattsystem for bompengeprojekter. I det nye systemet legges det opp til en standardisering av rabatter og fjerning av lokale særordninger. I prosjekter som er lagt fram for Stortinget etter 06.11.15, er rabattene fastsatt i tråd med det nye systemet. For prosjekter som er behandlet i Stortinget før dette tidspunktet, betinger omleggingen til det nye rabattsystemet tilslutning fra lokalpolitiske myndigheter.

4. april 2016 ble det innført nye takstgrupper for samtlige bompengeprojekt i landet. Omleggingen medfører at kjøretøy inntil 3500 kg samt tyngre personbiler registrert i klasse M1 i Autosys utgjør takstgruppe 1. Takstgruppe 2 består av kjøretøy over 3500 kg fratrukket M1.

Formålet med omleggingen til nytt rabattsystem

Dagens rabattsystem er svært komplekst. En oversikt viser at svært mange bompengeprojekter har egne lokale avtaler for rabatt. Rabattene varierer fra 5 til 50 prosent. I det nye systemet legges det opp til en standardisering av rabatter og fjerning av lokale særordninger. På den måten vil brikkeavtalen for Hardangerbrua gjelde likt i alle landets bompengeanlegg og vis versa. For Hardangerbrua vil omleggingen innebære en betydelig forenkling av systemet, blant annet i bakenforliggende IKT-systemer. Det vil kunne redusere bompengeselskapets administrasjons- og innkrevingskostnader og dermed sikre at en større andel av de innkrevde bompengene går til vegbygging. For trafikantene vil omleggingen gi mer forutsigbarhet i form av at det holder med en bompengeselskaps avtale for hele landet. I tillegg vil ordningen rette opp uheldige fordelings effekter. I dagens ordning kreves det innskudd på kr 3 750 for takstgruppe 1 og kr 15 000 for takstgruppe 2 for å oppnå 50 pst. rabatt på Hardangerbrua. For bompengeselskapet er det også en merkostnad knyttet til forvaltning av forskuddene.

Hvilke endringer innebærer det nye systemet?

Den generelle brikkerabatten økes fra 10 til 20 pst. for kjøretøy i takstgruppe 1. Hovedformålet med dagens rabatt på 10 prosent for takstgruppe 2 er å gi insentiv til å bruke brikke. Med innføring av obligatorisk brikke for takstgruppe 2 falt hensikten med rabatter overfor denne gruppen bort. Det gis ikke rabatt til takstgruppe 2 i nytt takst- og rabattsystem.

Alle igangsatte prosjekter er i utgangspunktet aktuelle for omleggingen. Prosjekter som har inntil tre år igjen av innkrevingen er, av praktiske årsaker, ikke vurdert som aktuelle. Fordelene med ensretting av rabattstrukturen vil være størst for prosjekter som skal inngå i de nye regionale bompengeselskapene. Det er imidlertid viktig å understreke at det ikke vil være krav fra statens side om at prosjekter som legges til de regionale bompengeselskapene

legger om til standardisert rabattordning. Det er imidlertid rimelig å anta at en slik omlegging er av stor interesse for selskapene. Det er ventet at stordriftsfordelene for de nye regionale bompengeselskapene, i første omgang, vil komme som resultat av omlegging til et felles takst- og rabattsystem.

Bakgrunn Hardangerbrua

Hardangerbrua ble vedtatt gjennom Stortingets behandling av St.prp. nr. 2 (2005–2006) og hadde oppstart av innkreving av bompenger 17. august 2013. Bompengene skal finansiere Hardangerbrua med hovedspenn på 1 310 meter og total lengde på 1 380 meter, samt tilførselsveger. Det er etablert 2,4 km. tunnel og 0,8 km. veg i dagen. Det er i tillegg etablert om lag 0,9 km. gang- og sykkelveg fram til brua. Hardangerbrua avløste ferjesambandet Bruravik – Brimnes mellom Bruravik i Ulvik kommune og Brimnes i Eidfjord kommune.

Samlet kostnadsramme for Hardangerbrua var i proposisjonen til Stortinget 2 040 mill. kr. Av dette dekker staten 177 mill. kr, kommunene 147 mill. kr, Hordaland fylkeskommune 356 mill. kr, og bompenger 1 403 mill. kr (2005–kroner). I tillegg kommer forskuddsbompenger, kompensasjon for økt arbeidsgiveravgift og innsparte fergetilskudd.

Fylkestinget i Hordaland behandlet bompengesøknaden for finansiering av Hardangerbrua i møte 15. desember 2004.

Status for bompengeselskapets økonomi

Bompengeselskapet Hardangerbrua AS er ansvarlig for innkreving av bompenger til finansiering av Hardangerbrua. Tall fra selskapets årsmelding for 2015 viser følgende oversikt:

Tall fra årsmeldingen til selskapet	2015–kr
Passeringsinntekter (brutto)	98 899 976
Innkrevingskostnader	3 315 138
Lån pr. 31.12.2015	1 600 000 000
Lånerente	1,65 %
Antall passeringer i 2015	631 576
Gjennomsnittlig inntekt per passering	145,05
Elbilandel	2,79 pst.
Forventet nedbetalingstid	2028

Dagens bompengesystem

Bompengetaksten for lette kjøretøy er kr 150 og kr 600 for tunge kjøretøy. Det gis 30/40/50 pst. rabatt ved lokal forskuddsavtale. Passering uten avtale, men med brikke gir 10 pst. rabatt. Det er ikke timeregulert eller månedstak på Hardangerbrua.

Tall fra driftsselskapet Trøndelag veiselskap AS viser at av de samlede inntektene utgjør inntektene fra lette kjøretøy om lag 77 pst. Inntekten fra tunge kjøretøy utgjør om lag 23 pst.

Belastning for de ulike trafikantgruppene

Tall fra driftsselskapet BT Signaal AS viser at av inntektene i 2015 fra lette kjøretøy utgjør om lag 93 pst. Inntekten fra tunge kjøretøy utgjør om lag 7 pst. Passeringer fordelt på de ulike rabattordningene var som følger:

	Lett bil < 3500 kg	Tung bil > 3500 kg	Ukjent	Totalt
Fritak/Pris=0	0,4 %	1,0 %	0,8 %	2,2 %
Fullpris	17,6 %	0,2 %		17,9 %
Elbil	2,8 %	0,0 %		2,8 %
Annet selskap 10 pst.	48,9 %	3,6 %		52,6 %
Forskudd 30 pst.	2,2 %	0,2 %		2,4 %
Forskudd 40 pst.	1,1 %	0,1 %		1,2 %
Forskudd 50 pst.	18,2 %	2,9 %		21,1 %
Totalt	91,1 %	8,1 %	0,8 %	100,0 %

Tabellen viser at en stor del av passeringene har avtale med andre selskap. Det er også en stor del av trafikken som har forskuddsavtaler. For å se hvordan den betalende trafikken fordeler seg er det vist en tabell med andel betalende kjøretøy i de ulike rabattgruppene:

	Lett bil < 3500 kg	Tung bil > 3500 kg
Fullpris	20,0 %	3,5 %
Annet selskap 10 pst.	55,6 %	51,2 %
Forskudd 30 pst.	2,5 %	3,1 %
Forskudd 40 pst.	1,2 %	1,6 %
Forskudd 50 pst.	20,7 %	40,5 %
Totalt	100,0 %	100,0 %

Som tabellen viser er størstedelen av de betalende passeringene over Hardangerbrua knyttet til AutoPASS-brikke og -avtale. For de lette kjøretøyene er om lag 55 pst. tilknyttet andre selskap som gir 10 pst. rabatt. For tunge kjøretøy er tallet om lag 51 pst. Av dem som har tegnet lokal avtale med Hardangerbrua AS har de aller fleste inngått avtale med 50 pst. rabatt.

Forslag til nytt takst- og rabattsystem

Statens vegvesen har gjort beregninger for nye bompengetakster basert på tall fra bompengeselskapet. For Askøypakken medfører endringen at forskuddsbetaling for å oppnå rabatt faller bort for takstgruppe 1. Rabatt på 20 pst. oppnås ved bruk av brikke for takstgruppe 1. For takstgruppe 2 faller rabatten bort. Utgangspunktet har vært at ingen av trafikantgruppene som helhet skal komme vesentlig dårligere ut enn i dag, samtidig som bompengeselskapets inntektsgrunnlag skal opprettholdes. Det betyr at det avvikes fra prinsippet om at tunge kjøretøy skal betale dobbel takst av lette kjøretøy. I analysen er det benyttet trafikk- og inntektstall fra 2015. Tall fra driftsselskapet viser at fordelingen av passeringer og inntekter i Askøypakken i 2015 var som følger:

		Takst		Lett bil < 3500 kg		Tung bil > 3500 kg		Ukjent Passeringer	Totalt	
		Lette	Tunge	Passeringer	Beløp	Passeringer	Beløp		Passeringer	Beløp
Uten avtale	Fritak/Pris=0	0,00	0,00	2 397	-	6 383	-	4 971	13 751	-
	Fullpris	150,00	600,00	111 358	16 703 700	1 569	941 400		112 927	17 645 100
Med avtale	Elbil	-	-	17 594					17 594	
Med avtale	Annet selskap 10 pst.	135,00	540,00	309 376	43 998 450	23 064	13 801 800		332 440	57 800 250
	Forskudd 30 pst.	105,00	420,00	13 661	1 434 405	1 389	583 380		15 050	2 017 785
	Forskudd 40 pst.	90,00	360,00	6 570	600 300	738	265 680		7 408	865 980
	Forskudd 50 pst.	75,00	300,00	115 178	8 638 350	18 248	5 474 400		133 426	14 112 750
	Totalt				576 234	71 375 205	51 391	21 066 660	4 971	632 596

Ved beregning av nye bompengeretakster er antall kjøretøy i de ulike rabattordningene fordelt på takstgruppe 1 og takstgruppe 2 i nytt system ut fra om de har AutoPASS-brikke eller ikke. For å oppnå lik inntekt i det nye takst- og rabattsystemet som i 2015 er det beregnet hvor mange som vil betale full takst, og hvor mange i takstgruppe 1 som vil ha rabatt etter omlegging ved å anta at brikkebruken vil være som tidligere. Trafikken som utgjør kategorien full pris vil være tilsvarende som i 2015. Kategorien «Med avtale» vil bestå av kjøretøy med dagens 10 pst. rabatt (avtale med andre bompengeselskap) samt forskuddsavtalene som gir inntil 50 pst. rabatt. Vi får da følgende fordeling av trafikk i det nye systemet:

	Takstgruppe 1	Takstgruppe 2
Full pris	111 358	45 008
Med avtale (20 pst.)	444 885	

For at de nye rabattgruppene skal medføre provenynøytralitet for bompengeselskapet må taksten settes som under. Det gir følgende inntekt fra de ulike gruppene:

Forslag til ny takst	Takstgruppe 1 kr 152,75		Takstgruppe 2 kr 468,06		Totalt
	Passeringer	Beløp	Passeringer	Beløp	
Full pris	111 358	17 010 012	45 008	21 066 660	
Med avtale (20 pst.)	444 885	54 365 193			
Totalt		71 375 205		21 066 660	92 441 865

For at inntektene til bompengeselskapet skal være på samme nivå som tidligere ser vi at taksten må settes til kr 153 for takstgruppe 1 før rabatt og til kr 468 for takstgruppe 2.

Endring for trafikantene

Omlegging til nytt takstsystem medfører følgende endringer for trafikantene:

		Takst dagens system		Takst nytt system	
		Takstgruppe 1	Takstgruppe 2	Takstgruppe 1	Takstgruppe 2
Uten avtale	Fullpris	150,00	600,00	153,00	468,00
Med avtale	Annet selskap 10 pst.	135,00	540,00		
	Forskudd 30 pst.	105,00	420,00		
	Forskudd 40 pst.	90,00	360,00	122,40	468,00
	Forskudd 50 pst.	75,00	300,00		

For andelen trafikanter som betaler fullpris i dagens system vil taksten øke med 3 kr for takstgruppe 1 og reduseres med kr 132 for takstgruppe 2. For andelen trafikanter med avtale i andre bompengeselskap som gir 10 pst. rabatt på Hardangerbrua vil prisen reduseres med kr 12,60 for takstgruppe 1 og reduseres med 72 kr for takstgruppe 2. For dem som i dag har tegnet lokal avtale med bompengeselskapet vil prisen per passering øke for takstgruppe 1 fra hhv. kr 105/90/75 til kr 122,40 for rabattgruppene 30/40/50 pst. rabatt. For takstgruppe to øker taksten fra kr 420/360/300 til kr 468.

Prisjustering av takster

Som en forutsetning for finansieringen av Hardangerbrua ligger det til grunn prisjustering av bompengetaksten i tråd med veksten i konsumprisindeksen. Prisveksten fra innkrevingsstart i august 2013 til september 2016 utgjør 8,6 pst¹. Justering av takstene i tråd med prisveksten skal gjennomføres uavhengig av omlegging av rabattstrukturen eller ikke.

Forslaget til nye prisjusterte takster for Hardangerbrua ser ut som følger:

Rabatt	Takstgruppe 1	Takstgruppe 2
0 pst.	166	508
20 pst.	133	

Følsomhet

I St.prp. nr. 2 (2005–2006) er det lagt til grunn en gjennomsnittlig inntekt per passering på 126,70 2005-kroner² per kjøretøy. Det var i proposisjonen beregnet at det ved innkrevingsstart ville passere 2 000 kjøretøy gjennom bomstasjonene. Tallene fra bompengeselskapet viser at gjennomsnittlig inntekt per passering var på kr 145,05 2015-kroner og at det passerte 1 730 kjøretøy per døgn gjennom bomstasjonene i 2015. Det var følgelig lavere trafikk enn forutsatt i finansieringsplanen, og inntekten per passering var om lag 9 kroner lavere per passering enn forutsatt. Elbilandelen var i 2015 på 2,8 pst.

Forslag til vedtak

Statens vegvesen, Region vest tilrår at XX kommune stiller seg bak forslaget om å endre takstene for Hardangerbrua i tråd med regjeringens forslag om å innføre nytt takst- og rabattsystem beskrevet i Prop. 1 S Tillegg 2 / Innst. 13 S (2015–2016). Det foreslås følgende vedtak:

1. xxx fylkeskommune / ,, kommune anmoder om at ny takst- og rabattordning innføres på Hardangerbrua. Dagens tilleggsavtaler for å oppnå lokal rabatt i avvikles.
2. Det innføres en rabatt på 20 pst. for kjøretøy i takstgruppe 1 med elektronisk brikke og gyldig brikkeavtale. Det gis ikke rabatter for kjøretøy i takstgruppe 2.
3. Takstene settes til (2016-kroner):
Kr 166 for takstgruppe 1
Kr 508 for takstgruppe 2

¹ Tall henter fra Statistisk sentralbyrås konsumprisindeks <http://www.ssb.no/priser-og-prisindekser/statistikker/kpi/maaned>

² 126,70 2005-kroner utgjør 153,89 2015-kroner.